

Wanda Elżbieta Papis

Wychowanie dzieci i młodzieży do dojrzałego życia i miłości

Studia nad Rodziną 1/1 (1), 85-88

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WANDA ELŻBIETA PAPIS

WYCHOWANIE DZIECI I MŁODZIEŻY DO DOJRZAŁEGO ŻYCIA I MIŁOŚCI

Sam tytuł wskazuje na cel wychowania dzieci i młodzieży, którym jest dojrzałość w człowieczeństwie. Najpierw więc należy określić czym charakteryzuje się ludzka dojrzałość, aby zaraz potem zapytać – jak ją realizować samemu i pomagać osiągać innym: dzieciom i młodzieży. Pierwsze pytanie jest natury filozoficzno – psychologicznej; drugie – wyraźnie pedagogicznej. Należy już na wstępie zaznaczyć, że dążenie do dojrzałego człowieczeństwa jako człowieczeństwa prawdziwego, autentycznego, do pełni urzeczywistnienia się tj. stawania się sobą w sposób jedyny i niepowtarzalny – jest zadaniem całego życia. Tylko dojrzałość biologiczna dokonuje się siłą faktu, niejako niezależnie od człowieka. Natomiast dojrzałość intelektualną, moralną, uczuciową, społeczną i duchową osiąga się mocą osobistego wysiłku i trudu, zaangażowaniem się we własny rozwój pod mądrym kierownictwem przewodników życia, życiowych autorytetów: rodziców, katechetów, nauczycieli, przyjaciół.

Kogo zatem uznać za dojrzałego?

Tego, kto:

1°. Traktuje każdego człowieka jako osobę godną szacunku, tzn. wartość samą w sobie, „dla niego samego” a nie instrumentalnie, jako rzecz, czy przedmiot użycia czy wykorzystania. Nie traktuje więc innych jako środka do osiągnięcia własnych celów. Posługuje się językiem godności szczególnie w dziedzinie ludzkiej płciowości.

2°. Rzetelnie szuka prawdy o świecie i o naturze człowieka, o sobie samym: kim jest i kim być powinien. Ma projekt swojego życia a także motywację do osiągnięcia go.

3°. Widzi świat i sprawy ludzkie realistycznie, a nie życzeniowo, bez zniekształcania obrazu świata selektywnym poznaniem (niepostrzeganiem, pomijaniem faktów niekorzystnych dla siebie, kierowaniem się emocjami, resentymentami, uprzedzeniami, potrzebami czy fantazjami).

4°. Chroni i rozwija zdrowe relacje z innymi oparte na prawdzie i dobru (przyjaźń, miłość).

5°. Potrafi być bezinteresowny, zdolny do troski o dobro innych, gotowy do solidarnego dźwignia ciężarów, do udzielania pomocy innym.

6°. Staje się coraz bardziej wolny i samodzielny w myśleniu i działaniu. Nie ulega uzależnieniom.

7°. Jako dziewczyna staje się panią (jako chłopak – panem) swojej tajemnicy w dziedzinie płciowej. Jest zdolny do samopanowania.

8°. Potrafi twórczo rozwiązywać konflikty.

9°. Staje się zdolny do dobrego współdziałania i współpracy.

10°. Staje się zdolny do podejmowania odpowiedzialności za siebie i za innych.

11°. Wykazuje mądrą aktywność i męstwo wobec przeciwności.

Nie ulega wątpliwości, że wymienione wyżej cechy człowieka dojrzałego odnoszą się szczególnie do niezwykle ważnej dziedziny życia, jaką jest płciowość: kobiecość i męskość.

Jak to osiągnąć? (Jak stawać się dojrzałym i pomagać osiągnąć dojrzałość dzieciom i młodzieży?)

Najważniejszym środowiskiem wychowania do dojrzałości jest rodzina. Nawet jeśli rodzice nie rozmawiają z dziećmi o płciowości przez swą pełną miłości obecność, przez to, jak się do siebie odzywają, jakimi gestami się komunikują, jak odnoszą się do dzieci oraz do osób starszych w rodzinie – wychowują do dojrzałego życia i miłości (bądź uchylają się od tego). Przysłowie mówi: słowa uczą, przykłady pociągają. Przykład dobrego obcowania ze sobą członków rodziny może mieć dla dziecka decydujące znaczenie.

Środowiskiem najsilniej wspomagającym rodzinę może stać się szkoła. Nie ma bowiem poza rodziną drugiego takiego miejsca, gdzie dzieci i młodzież codziennie przez kilka godzin przebywają razem w określonej dość licznej (20–30 osób) grupie. To w zasadzie może być jedyną szansą tworzenia środowiska wychowawczego dla osiągnięcia dojrzałości społecznej, cnót społecznych. W tej dziedzinie szkoła ma rolę poniekąd niezastąpioną, o ile jej programy nauczania i wychowania spełniają sam jej sens jako instytucji nie tylko przekazującej wiedzę, ale przede wszystkim uczącej myśleć, pomagającej wzrastać w mądrości, usprawniać się w cnotach. Szkoła zatem spełnia swój sens, jeśli rzetelnie przekazuje prawdę i uczy, jak ją zdobywać. Same nauki bowiem powstały z pasji szukania prawdy o rzeczywistości świata i naturze człowieka. Jest to szczególnie ważne w dobie upowszechniania, głównie przez środki społecznego przekazu, ale czasami i w systemie edukacji – zafałszowanej, fikcyjnej, wręcz magicznej wizji świata i człowieka, powodującej najczęściej tragiczne

następstwa. Do szkół wdzierają się też reklamy wychowująca ucznia na stałego konsumenta pewnych wyrobów (wykorzystanie ucznia dla celów finansowych różnych firm). Ponadto nauki szczegółowe rozpatrywane jako każda z osobna w daleko posuniętej specjalizacji prowadzącej do atomizacji wiedzy – nie dają pełnej, integralnej wizji świata i człowieka. Uczniowie w szkole spotykający się z poszufladkowaną wiedzą również jej nie nabywają. Niezbędne jest więc, aby szkoła umożliwiała spojrzenie integralne, czyli spojrzenie na całość – bowiem w każdym uczniu jak w soczewce skupiają się wszystkie doświadczenia wyniesione z domu, ze szkoły i z innych źródeł. Wychowanie do dojrzałości, szczególnie w dziedzinie płci, wymaga dobrej, pełnej szacunku i zaufania atmosfery, w której tworzy się wspólnota nauczających jako życzliwych autorytetów i nauczanych – uczniów. Rodzina oraz wspomagające ją instytucje wychowawcze spełniają swój sens, gdy ludzie – rodzice, wychowawcy, katecheci i nauczyciele sami są osobami dojrzałymi oraz, gdy realizują program stymulujący rozwój uczniów do dojrzałego życia i miłości. Jednym z takich programów jest program zatytułowany *Życie i Miłość* autorstwa Wandy Elżbiety Papis.

Program jest pomocą do uruchamiania naturalnych mechanizmów rozwojowych uczniów, aby umieli samodzielnie szukać odpowiedzi na podstawowe pytania: jak żyć, jak postępować, co jest dobre a co złe.

Do podstawowych założeń programu należy stwierdzenie, że każdy człowiek jest osobą godną szacunku, a nie rzeczą, przedmiotem do wykorzystywania, manipulowania czy używania oraz że życie wewnętrzne człowieka ogniskuje się wokół wartości prawdy i dobra.

Celem i zadaniem programu jest integralne wychowanie do dojrzałego życia i miłości w rozumieniu dojrzałości ujętej w powyższych dziesięciu punktach. Jest to realizowane poprzez mądrościowe gry i zabawy zespołowe, które nie tylko budzą i zaspokajają zainteresowania uczestników, ale stwarzają pozytywne napięcia emocjonalne ułatwiające skupienie się i uczenie przez poznanie, odkrywanie, przez przeżywanie i przez tworzenie.

Integralne wychowanie ujmuje aspekt płci – tak jak to jest w życiu – jako jedną z jego dziedzin. Już w pierwszej części zatytułowanej *Wzrastam w mądrości* oprócz zagadnień dotyczących rzeczywistości i fikcji, języka, istnienia i poznania, zależności przyczynowo-skutkowych i ich związku z odpowiedzialnością, podstawowych ludzkich wartości i ich hierarchii, praw istniejących w świecie – wplecione zostały sprawy uczuć, płci, przekazywania życia. „We wszystkich częściach programu płeć ukazana została w kontekście miłości

a problemy miłości w kontekście podstawowych zagadnień egzystencji. Daje to możliwość integracji różnych treści, sprawia, że przedmiot – godzina wychowawcza będąca właściwie spotkaniem klasowym – nabiera charakteru interdyscyplinarnego, może stanowić wspólny mianownik w kształtowaniu całej osobowości dzieci i młodzieży. Może być polem dla integracji wiedzy zdobywanej przez ucznia na różnych lekcjach, a także z różnych źródeł” (Z recenzji prof. dr hab. Zofii Konaszekiewicz).

Bez spojrzenia z perspektywy całości – pytania: skąd się biorą dzieci? jaki jest sens ludzkiego ciała i płci oraz pytanie o rolę płci w tworzeniu międzyludzkich więzi, mogłyby uzyskać jednostronnie przedmiotowo zredukowaną odpowiedź.

Program swoją budową przypomina serpentynę, tzn. co roku w każdej części następuje powracanie do tych samych tematów i wzbogacanie ich o nowe – szersze i głębsze spojrzenie – odpowiednio do wieku uczniów. W założeniu program przeznaczony dla dzieci i młodzieży od „zerówki” do matury, aktualnie składa się z pięciu części: pierwszej stanowiącej niejako alfabet programu zatytułowanej *Wzrastam w mądrości*, drugiej – *Dzielność na co dzień*, trzeciej – *Dorastanie do wolności*, czwartej – *W zgodzie z naturą* i piątej – *Życze Ci szczęścia*. Przewidywana jest dodatkowo część dla małych dzieci oraz dla młodzieży szkół średnich. Każda część (oprócz przewidywanych dodatkowo) składa się z książki ucznia z ćwiczeniami oraz poradnika nauczyciela z konspektami. Do wszystkich części opracowano i wydano zestaw pomocy dydaktycznych składający się z dwu teczek zawierających plansze (gry planszowe), składanki, rozsypanki, piloty do lekcji oraz modele. Aktualnie została wydana część I *Wzrastam w mądrości* i doczekała się pięciu wydań. Niedługo powinna ukazać się *Dzielność na co dzień*. Dalsze części znajdują się jeszcze w opracowywaniu autorskim.

**Wanda Elżbieta Papis: Education of Children and Youth
to the Mature Life of Love**

First the author characterizes human maturity to discuss later on the way to achieve it in one's life and how help eventually children and youth to reach it. The most important educational institution is a family which should be supported by the school. School will be able of fulfill this role under the condition that it presents an integral vision of education. The author presents her own program entitled „Life and Love”. The program helps starting natural mechanisms to support children and youth to find answers how to live, act and what is right.